

SØNDAG 20. NOVEMBER 2016 15.00

BACHKANTATER

KANTATE 105 "HERR, GEHE NICHT INS GERICHT MIT DEINEM KNECHT"   KANTATE 115 "MACHE DICH, MEIN GEIST, BEREIT"
KANTATE 116 "DU FRIEDEFÜRST, HERR JESU CHRIST"

Johann Sebastian Bach
ENGHAVE BAROK

KLAUDIA KIDON • TOBIAS NILSSON • PETTER WULFSBERG MOEN • JAKOB BLOCH JESPERSEN

WWW.ENGHAVEBAROK.DK

ENGHAVE KIRKE

SØNDER BOULEVARD 120 - VED CARLSBERG 5-STATION

FRI ENTRÉ

STATENS KUNSTFOND, DEN BØHMSKE FOND
AUGUSTINUS FONDEN, TOYOTA FONDEN M.FL.

VESTERBRO SOGN

FOLKEKIRKEN PÅ VESTERBRO

VELKOMMEN TIL KANTATER AF JOHANN SEBASTIAN BACH (1685-1750)

I dag skal vi høre tre kantater, som hver på sin måde forholder sig til dommedag. I Kantate 105 *Herr, gehe nicht ins Gericht* beskrives sjælens angst i udsigten til at skulle dømmes af Gud, mens koralkantaterne¹ 115 og 116, gennem salmeteksterne, har en mere indirekte og perspektiverende indgang til emnet. I kantate 116, der er skrevet til Matthæus-evangeliets version af dommedagsbeskrivelsen fra Daniels bog om Ødelæggelsens Vederstyggelighed, bliver salmen *Du Friedensfürst, Herr Jesu Christ* en påmindelse om, at Jesus ikke blot er dommer, men også vor frelser. Og i 115 bliver vi gennem salmen *Mache dich, mein Geist, bereit* husket på – om ikke ligefrem påbudt – at bede dommeren om overbærenhed.

Man bør også være opmærksom på den udvikling kantaterne undergår fra Kantate 105 (dagens sidste værk), som Bach skrev i juli 1723, blot to måneder efter han havde tiltrådt sin stilling i Leipzig, og til de to koralkantater 115 og 116 fra efteråret 1724. Mens kantate 105 har en reminissens af früh-barokkens motet-kor² og enkle fuga-stil³ og Buxtehude-inspiration, har Bach i de to koralkantater fundet frem til den konformitet som præger især koralkantateårgangen 1724/25, med et fast skema for åbningskoralkorene, og med recitativt og dacapo-arianer efter italiensk operaforbillede.

I oktober stiftede vi i kantate 180 for første gang bekendtskab med Jesenkas nye Violoncello da Spalla, bygget af den russisk/hollandske violinbygger Dmitry Badiarov. I dag vender den stærkt tilbage i kantate 115 i den smukke og meditative kammermusikalske sopran-arie *Bete aber auch dabei*. Violoncello-piccolo er nært beslægtet med Violoncello da Spalla – den første holdes mellem benene som en cello, mens den anden hænger i en strop over skulderen som en violin. Begge instrumenter er 5-strengede og stemt i kvinter (ligesom en violin) men altså en oktav under og med en ekstra dyb C-streng, så den faktisk har samme omfang som en almindelig cello. Bach benytter Violoncello-piccolo i syv af sine Leipzig-kantater, ligesom det sandsynligvis er for dette instrument, at i hvert fald den 6. cellosuite er skrevet. Det er sandsynligvis en Violoncello da Spalla Bach mener når han skriver Violoncello-piccolo, for han ejede selv en Violoncello da Spalla og det er nærliggende at tro, at han til opførelsen, ligesom Jesenka, blot har byttet sin violin ud med denne "bas-violin" og selv har spillet soloen.

Kantate 116 "Du Friedefürst, Herr Jesu Christ"

er skrevet til 25. søndag efter Trinitatis, 26. november 1724 – den sidste Trinitatis-søndag i Bachs koralkantateårgang 1724/25, og dermed også sidste søndag i kirkeåret. Dagens læsning er fra Matthæus-evangeliet 24, 15–28, som omhandler Ødelæggelsens Vederstyggelighed og Jesu genkomst, altså kort fortalt dommedag! Jakob Eberts salme fra 1601 *Du Friedensfürst, Herr Jesu Christ* (Du Fredsfyrste, Herre Jesus Kristus) beskriver Jesus som en hjælper i de krige og ulykker mennesket har sat sig selv i. Dermed har den en – om ikke direkte – så en mere generel symbolsk forbindelse til dagens læsning. Som det er almindeligt i Bachs koralkantateårgang, er første og sidste vers bevaret i deres originale form, mens de midterste vers er parafraseret til recitativ og arie-form – dog uden at den ukendte librettist i dette tilfælde har inkorporeret direkte referencer til dagens tekst.

Åbningskoret følger det mest almindelige skema for denne årgang: en selvstændig koncertant orkestretsats med cantus firmus⁴ præsenteret i sopranstemmen linje for linje med mellemliggende instrumentale ritorneller. Bach vælger dog til dette kor en usædvanlig opbygning af de tre underliggende sangstemmer, alt, tenor og bas til koralmelodiens barform⁵ (AAB): I første A-del et homofonisk⁶ akkompagnement, i anden A-del et fugeret-polyfont⁷ akkompagnement af orkestretsatsens tematiske materiale og endelig i B-delen en blanding: først korte kontrasterende svar til cantus firmus og i sidste linje, igen et homofonisk akkompagnement som til den første linje.

Altens arie "*Ach, unaussprechlich is die Not*" (Ak, uudsigelig er nøden) er en indfølt klagesang udformet som duet mellem altsangeren og den obligate⁸ obo d'amore. Bach udtrykker menneskets angst og nød med alle barokkens virkemidler: seufzer⁹, tremolo, formindskede¹⁰ akkorder og overbundne dissonanser. Som altid hos Bach er det effektivt, men ikke overgjort, og arien rammer hvor den er tiltænkt: lige i hjertet.

I tenorrecitativet citeres cantus firmus i continuostemmen¹¹ omkring "*Gedenke dich, o Jesu, das du noch ein Fürst des Friedens heibest!*" (Betænk dig, o Jesus, at du stadig kaldes en Fredsfyrste). Leipzig menig-

heden har utvivlsomt fanget denne forbindelse mellem recitativteksten og koralen. Det er sjældent, og dog ikke helt unikt, at Bach vælger at citere cantus firmus som continuo-baslinje i et recitativ. Et andet eksempel på dette findes i koralkantate 38 *Aus tiefer Not Schrei' ich zu dir*, som Bach skrev to måneder forinden og spøjst nok, følges også det recitativ af en terzet...

Det er ellers ikke ofte vi finder terzetter i Bachs kantater, men både nærværende og den ovenfor nævnte fra kantate 38 er komplekse kompositioner. Teksten til terzetten består af en bekendelse, en bøn og en taksigelse. Måske er det denne tredeling, som har givet anledning til, at Bach har valgt at udforme satsen som en terzet? På trods af satsens kompleksitet, har den en mild og forsonende karakter. Den er (ligesom i kantate 38) kun ledsaget af continuo, som lægger ud med et tema bestående af et sekvenseret motiv, hvorefter sangstemmerne sætter ind med samme motiv i en tætfort fugetta. I B-delen intensiveres udtrykket til teksten "*Es brach ja dein erbarmend Herz / als der gefallnen Schmerz/dich zu uns in die Welt getrieben*" (Det knuste dit overbærende hjeret/da den faldnes smerte/trak dig til jorden). Her udvikler satsen sig til et detaljeret ordmaleri: *Herz* og *Schmerz* synges på lange toner, *brach* med afbrudte fjerdedele og alle tre stemmer har parallelle løb nedad på ordet "*gefallnen*". Hvert af de bærende ord har altså sit eget motiv, som udfolder tekstens betydning.

Alten afrunder med et *accompagnato*-recitativ¹² med strygerledsagelse. Det lægger teatralisk ud med formindskede akkorder og dissonanser til teksten: *Ach, laß uns durch die scharfen Ruten / Nicht allzu heftig bluten!* (Ak, lad os af de skarpe ris / ikke alt for kraftigt bløde), men lægger sig siden til ro i en bøn om fred, som leder over til det fortrøstningsfulde afsluttende koralvers: *Erleuch auch unser Sinn und Herz* (Oplys også vores sind og hjerter).

Kantate 115 "Mache dich, mein Geist, bereit"

blev skrevet til 22. søndag efter Trinitatis, 5. november 1724, og hører altså til den koralkantateårgang. Bach påbegyndte på Trinitats søndag samme år. Som det er mest almindeligt for denne årgangs koral-kantater, har den ukendte librettist bibeholdt yderversene af Johann Burchard Freystein's (1671-1718) salme og sammenfattet og bearbejdet de mellemliggende vers til recitativ- og arietekster. Salmetekstens primære budskab er en formaning om at bede og være klar til mødet med Kristus. Dagens læsning er lignelsen om den gældbundne tjener (Matthæus-evangeliet 18, 21-35), som får eftergivet gæld af sin herre, men ikke selv forbarmer sig over sine medtjenere. Forbindelse mellem salmeteksten og dagens læsning er altså langt fra åbenlys, men ved et nærmere eftersyn får Bach alligevel, gennem opbygningen af kantaten, kabalen til at gå op i den centrale og smukke sopranarie. Det vender vi tilbage til...

De første linjer af åbningskoret fungerer som motto for salmens budskab: "*Mache dich, mein geist, bereit / wache, fleh und bete*" (bered dig, min sjæl / våg, trygl og bed). Åbningssatsen er på mange måder typisk for Bachs koralkor fra denne årgang: en uafhængig koncertant instrumentalsats og cantus firmus præsenterer linje for linje af sopranen, ledsaget af de tre øvrige stemmer i en quasi-polyfon struktur med motiver hentet fra orkestersatsen. En usædvanlig detalje ved denne sats er, at violiner og viola er samlet i én unison stemme. Netop strygerne lægger alene ud i duet med continuoet, før traversfløjte og obo d'amore stemmer i og danner en ny let kammermusikalsk tekstur. Flere gange i løbet af satsen understreges koralteksten i instrumentalsatsen med fortættet kromatik ved ord som *fleh* (trygl) og *Versuchung* (fristelse).

Altarien er som en ulv i fåreklæder: den synes umiddelbart at være en vuggeviser for den "sovende sjæl"; en langsom siciliano, men i virkeligheden er der tale om noget langt mere alvorligt; et mørkt klingende varsel til den kristne om at være på vagt for satans list. Pludselig skifter satsen dramatisk fra *adagio* til *allegro* til teksten "*Es möchte die Strafe dich plötzlich erwecken, und wo du nicht wachest...*" (pludselig kan straffen vække dig, og hvis du ikke vågner...) og skifter her tilbage til den mørke siciliano til ordene "*...Im schlafte des ewigen Todes bedecken*" (dække dig i den evige døds søvn).

Det følgende bas-recitativ uddyber de farer sjælen kan udsættes for: "*die Sünden Nacht*" (syndens nat), "*Satans List*" og "*falsche Brüder*" (falske brødre) og leder dermed direkte til den konklusion, som smukt forløses i sopranarien: "*Bete aber auch dabei / mitten in dem Wachen*" (Bed altså også / midt under din vagt). Bøn er svaret, og det er her, at librettisten og Bach får forbundet salmen til læsningen fra Mat-

thæus-evangeliet om den gældbundne tjener, for de følgende linjer lyder: *"Bitte bei der großen Schuld / deinen Richter um Geduld"*. (bed i den store synd / din dommer om overbærenhed) – altså en direkte reference til dagens læsning. Det er imponerende som Bach gennem flere satser formår at bygge op til netop dette punkt, hvor læsning og salme endelig flettes sammen og bønnen beskrives i den skønnest tænkelige meditative kammermusik. Alt det dystre og ildevarslende fra de forrige satser vendes pludselig til lys, og det udtrykkes smukt i sopranen sidste linjer: *"Soll er dich von sünden frei / und gereinigt machen"* (skal han fri dig fra synd / og gøre dig ren). Sopranstemmen omkranses af obligat fløjte og violoncello piccolo, som ledsages af en diskret continuostemme i korte ottendedelsnoder.

Tenoren kan nu runde af med et triumferende recitativ. Vores bøn har båret frugt og Guds søn vil komme til os som frelser. I det afsluttende koralvers gentages mottoet fra åbningen: *"Wachen, flehen, beten"* (våg, tryk, bed) og danner dermed ring om hele kantaten.

Kantate 105 "Herr, gehe nicht ins Gericht mit deinem Knecht"

er skrevet til 9. søndag efter Trinitatis og havde sin førsteopførelse 25. juli 1723. Kantaten er sandsynligvis den første helt igennem ny-komponerede kantate, Bach skrev efter han tiltrådte stillingen i Leipzig på Trinitatis søndag – altså godt to måneder forinden – da Bach i de foregående ugers kantater til dels benyttede genbrugt materiale. Det er en af første årgangs mest inspirerede kantater; en indlevende beskrivelse af den menneskelige sjæls frygt og bæven over Guds dom på den yderste dag. Den tyske Bach-forsker Alfred Dürr fremhæver kantaten som værende *"blandt de mest sublime beskrivelser af sjælen i barok og kristen kunst"*.

Den ukendte librettist tager udgangspunkt i søndagens læsning, Lukas 16, 1-9 om den uærlige godsforvalter, som nedskriver sin herremands tilgodehavender for at skaffe sig venner nu da han står til at blive fyret. Lignelsen slutter med Jesu ord: *"Skaft jer venner ved hjælp af den uærlige mammon, for at de, når den slipper op, kan tage imod jer i de evige boliger"*. Librettisten fortolker lignelsen således, at vi ikke er værdige til Jesus' død på korset, og at de færreste vil slippe godt igennem dommens dag. Det er altså Guds dom over sjælen, som er udgangspunktet i kantaten, og hertil benytter librettisten et gammeltestamenteligt citat til åbningskoret, nemlig Psalme 143, 2 *"Før ikke sag mod din tjener, for intet menneske er retfærdigt over for dig"*.

Åbningskoret falder overordnet i to dele – én til hvert tekstled – først en Adagio-sats i motet-stil, efterfulgt af en Allegro-fuga. Dürr bekræfter formen som en slags Præludium og Fuga – en opbygning vi især kender fra orgelværkerne. Som det ofte ses i Bachs kantatekor, er satsen yderligere underdelt således, at hvert sangafsnit først ledsages udelukkende af continuo-bassen og derefter af en strygelsesats, der følger sangerne. Det antyder, at Bach her benyttede sig af concertino/ripieno-princippet: en dobbeltkvartet-model, hvor de fire concertist-sangere har en solistisk rolle, mens de fire ripienist-sangere følger strygelsesatsen i tutti-afsnitene. Det er en form vi ved, Bach (i hvert fald i perioder) benyttede sig af, da der findes flere åbningskor i samme form med ripieno-stemmer udformet efter de principper.

Satsen åbner med et orkesterforspil med oboer og strygere i overbunde forudhold og en continuo-stemme, der med sine gentagne ottendedelsnoder ulmer under satsen. Orkester- og korsatsen til første del af satsen kan i nogen grad minde om åbningskoret til Johannespassionen, og det er da også en lignende underliggende angst, Bach udtrykker her, hvor et menneske frygter Guds dom.

I det følgende recitativ bøjer alten sig ydmygt og bekender sin fejlbarlighed over for Gud. Den afsluttende sætning *"og lader mig ikke falde i den fare, at lyve om eller skjule min sjæls fejl"* fungerer som overledning til en af de smukkeste og mest inderlige arier i hele Bachs oeuvre; sopran-arien *Wie zittern und Wanken*. Bachs portræt af den skælvende sjæl er hjerteskræende. Han fjerner i bogstaveligste forstand fundamentet under sopranen ved at udelade continuostemmen og lade sangeren stå tilbage med blot et strygerakkompagnement og den obligate obo. Bach genbruger senere samme effekt i Matthæuspassionen, hvor korsfæstelsesscenen for en kort stund bliver afbrudt af den ligeså hjerteskræende sopranarie *Aus Liebe*, som også er uden continuo. Bach kendte sine virkemidler – og benyttede dem! Sjælen skælven understreges af strygernes tremolo, en barok effekt, som Bachs store forbillede Buxtehude benytter i adskillige kantater, blandt andet som beskrivelse af det skælvende knæ i *Ad genua* i hovedværket *Membra Jesu Nostri*, og i den rystende beskrivelse af en druknende sjæl i kantaten *Gott, hilf mir*.

Med bassens *acompañato-recitativ* vendes trøstesløsheden til håb, da vi endelig når frem til læren af dagens læsning fra Lukas-evangeliet om eftergivelsen af de ubetalte regninger: Jesus frelser os og gør gennem sin død regningen op med Gud. Således føres vi til tenorens triumferende afsværgelse af jordisk gods: *"kan jeg blot være ven med Jesus, vil mammon intet betyde for mig"*. Satsen er frisk og dansant og står i kontrast til den foregående sopranarie. Tenoren ledsages af strygere og af et horn, som fra ende til anden omkrandses af en filigran-violinstemme.

I den afsluttende koral vendes blikket atter indad med 11. vers af Johann Rists salme *Jesu, der du meine Seele*. Korallen fungerer som en refleksion over hele kantatens tematik; bekymringen, der afløses af lettelse: *"Nu ved jeg, du vil berolige min sjæl... at i hele den vide verden, skal ingen være fortabt"*. Det er en rørende tekst, som fanger selve essensen af kantaten, og Bach vender derfor tilbage til det bekymrende skælvende tremolo-motiv i strygernesatsen fra sopranarien. Men vi bliver beroliget, og strygernesatsen lægger sig i løbet af koralen gradvis til ro – fra sekstendedele, til ottendedelstrioler, til ottendedele til fjerdedele. En genial afslutning på en af perlerne i hele Bachs kantateværk.

Jakob Bloch Jespersen

¹**Koral:** En melodi, der anvendes til fælles salmesang i kirken. Betegnelsen koral bruges også om enkle arrangementer over en koralmelodi. De fleste Bachkantater slutter med en koral.

²**Motet:** Oprindeligt en enkel kirkelig korsats, som med tiden udvikler sig i forskellige retninger bl.a. med stor indflydelse på åbningskorene i de protestantiske kirkekantater. Kommer af fransk *mot* eller italiensk *motto*, der betyder *ord*.

³**Fuga:** En satstype hvor stemmerne præsenterer temaet forskudt for hinanden. J. S. Bach anses for fuldenderen af denne satstype, som han udviklede til en raffineret og særdeles kompliceret kunstart. Fuga kommer af latinske fugare (at flygte).

⁴**Cantus firmus:** En melodilinje som ligger til grund for en satskomposition. Teknikken anvendes helt tilbage i middelalderen, hvor gregorianske hymner dannede grundlag for flerstemmige vokalsatser. Hos Bach er der som regel tale om tyske reformatoriske salme-melodier.

⁵**Barform (AAB)** er en almindelig opbygning af både fraser og melodier. A-delene kaldes på tysk *Stollen* og B-delen *Abgesang*. Barform består af to på hinanden følgende A-dele, efterfulgt af en B-del. Formen kendes helt tilbage fra middelalderen, og er ofte brugt i salmemelodier.

⁶**Homofoni:** Flerstemmig musik, i hvilken nogle stemmer er underordnet en melodi (f.eks. Cantus Firmus), som de ledsager, hvorved de bliver mindre selvstændige.

⁷**Polyfoni:** Flerstemmig musik med ligeberettigede stemmer, der tillige udviser betydelig selvstændighed i melodisk og rytmisk henseende.

⁸**Obligat:** En supplerende instrumental- eller sangstemme der ledsager hovedtemaet.

⁹**Seufzer** = suk. Seufzer er et almindeligt brugt motiv i barokmusikken, hvor det udtrykker smerte eller vemod. Det er typisk noteret som parvis nedadgående ottendedele.

¹⁰**Formindskede:** Man formindsker et interval ved at sænke den højeste tone en halvtone, eller hæve den dybeste tone en halvtone. Derved opstår en fortættet melodisk og harmonisk. I barokmusik bruges formindskede intervaller og akkorder til at udtrykke lidelse og smerte.

¹¹**Continuo:** En samlet betegnelse for orkesterets basgruppe. Inklusiv akkordinstrumenter som orgel, cembalo og lut. Akkordinstrumenterne i continuo-gruppen spiller hovedsageligt efter orkesterets basstemme, men tilføjer akkorder og improvisationer ud fra satsens akkordforløb.

¹²**Accompagnato recitativ:** Et recitativ akkompagneret af orkesteret, i modsætning til det "tørre" *secco-recitativ*, som kun akkompagneres af continuo-gruppen.

PROGRAM

*Af hensyn til et sammenhængende forløb beder vi om,
at eventuelt bifald først finder sted til sidst*

Kantate 116 "Du Friedefürst, Herr Jesu Christ"

1. Kor

Du Friedefürst, Herr Jesu Christ,
Wahr' Mensch und wahrer Gott,
Ein starker Nothelfer du bist
Im Leben und im Tod.
Drum wir allein
Im Namen dein
Zu deinem Vater schreien.

Du fredsfyrste, Herre Jesus Kristus,
sandt menneske og sand Gud,
en stærk hjælper er Du i nød,
i livet og i døden.
Derfor råber vi
alene i Dit navn
til din Fader.

2. Arie - kontratenor

Ach, unaussprechlich ist die Not
Und des erzürnten Richters Dräuen!
Kaum, dass wir noch in dieser Angst,
Wie du, o Jesu, selbst verlangst,
Zu Gott in deinem Namen schreien.

Ak, usigelig stor er nøden
og den vrede Dommers trussell!
I denne store angst formår vi knapt,
som Du, oh Jesus, selv forlanger,
at råbe til Gud i Dit navn.

3. Recitativ - tenor

Gedenke doch,
O Jesu, dass du noch
Ein Fürst des Friedens heißest!
Aus Liebe wolltest du
dein Wort uns senden.
Will sich dein Herz
auf einmal von uns wenden,
Der du so große Hülfe sonst beweisest?

Betænk dog,
oh Jesus, at Du stadig
kaldes fredsfyrste!
Af kærlighed ville Du
sende os dit Ord.
Vil dit hjerte
pludselig vende sig fra os,
Du, som ellers viser os så stor hjælp?

4. Arie (Terzetto) – sopran, tenor & bas

Ach, wir bekennen unsre Schuld
Und bitten nichts als um Geduld
Und um dein unermesslich Lieben.
Es brach ja dein erbarmend Herz,
Als der Gefallnen Schmerz
Dich zu uns in die Welt getrieben.

Ak, vi bekender vor skyld
og beder kun om tålmodighed
og om din ufatteligt store kærlighed.
Dit hjerte, fuld af forbarmelse, brast jo,
da de fortabtes smerte
drev Dig til os i verden.

5. Recitativ – kontratenor

Ach, lass uns durch die scharfen Ruten
Nicht allzu heftig bluten!
O Gott, der du ein Gott der Ordnung bist,
Du weißt, was bei der Feinde Grimm
Vor Grausamkeit und Unrecht ist.
Wohlan, so strecke deine Hand
Auf ein erschreckt geplagtes Land,
Die kann der Feinde Macht bezwingen
Und uns beständig Friede bringen!

Ak, lad os ikke bløde voldsomt
af de hårde piskeslag!
Oh Gud, Du som vil orden,
Du ved, hvilken ondskab og uret,
der er hos den forbitrede fjende.
Kom udstræk din hånd
over et bange og plaget land,
din hånd, som kan overvinde fjendens magt
og bringe os varig fred.

6. Koral

Erleucht auch unser Sinn und Herz
Durch den Geist deiner Gnad,
Dass wir nicht treiben draus ein Scherz,
Der unsrer Seelen schad.
O Jesu Christ,
Allein du bist,
Der solchs wohl kann ausrichten.

Oplys også vor sjæl og hjerte
ved din nådes ånd,
så vi ikke tager for let på livet
og derved skader vor sjæl.
Oh, Jesus Kristus,
Du alene
kan udrette dette.

Læsning: Matthæus 25, 31-46

Fællessalme DDS 377 (singes stående):

Freulinghausen 1704

I, Herrens udvalgte, som hellighed øve,
 hvor står det med kærligheds vigtige prøve? Står I ret forbundne ved
 enigheds ånd? Har intet forvirret det liflige bånd? Vor
 Fader i Himlen kan hjerterne kende; hvor kærlighed fattes, har
 troen en ende, den Højestes flamme bør himmelhøjt brænde.

1 I, Herrens udvalgte, som hellighed øve,
 hvor står det med kærligheds vigtige prøve?
 Står I ret forbundne ved enigheds ånd?
 Har intet forvirret det liflige bånd?
 Vor Fader i Himlen kan hjerterne kende;
 hvor kærlighed fattes, har troen en ende,
 den Højestes flamme bør himmelhøjt brænde.

2 Så snart vi er ovenfra fødte og bårne,
 af Jesus vi ere til brødre udkårne,
 én Fader, én tro og én Ånd og én dåb,
 én vej til at vandre, ét eneste håb
 kan brødrenes hjerte aldeles forbinde;
 vi kunne ej andet end kærlighed finde,
 mistænksomhed, vrede og tvedragt forsvinde.

3 Vor moder her oventil mener det samme
 og favner os alle i kærligheds flamme;
 på højhed i verden her bliver ej set,
 thi samlingen er udi ydmyghed sket;
 hvor tvedragt og idel splidagtighed gøres,
 og kærlighed bare af munden kan høres,
 dér kan man til englenes selskab ej føres.

4 Hvad jeg er, min broder, det er du og blevet,
 vi begge vort navn fik i Himlen indskrevet;
 til Himlen står al vor forlængsel og tørst,
 hver haster og stræber at komme der først,
 dog elsker den ene den anden af hjerte,
 som Jesus, vor frelser og broder, os lærte,
 den ene fornemmer den anden hans smerte.

5 Så lader os glædes og elske af hjerte,
 forsøde hverandre den bitreste smerte,
 forbindes i Ånden tilsammen som én,
 at kærlighed findes oprigtig og ren,
 og lader vor Fader en frydesang høre!
 Det skal ham hans hjerte usigelig røre,
 skønt børnene kan det kun stammende gøre.

6 I Himlen vi bedre skal høje på tonen,
 når brødrene samlede træder for tronen
 i heftigste lue og dejligste rang,
 med lifligste harper og sødste sang.
 Så løfter op samlede hjerter og hænder,
 og længes at sankes, hvor striden sig ender,
 og kærligheds lue evindeligt brænder!

Christian Andreas Bernstein 1704.

Hans Adolph Brorson 1734.

Kantate 115 "Mache dich, mein Geist, bereit"

1. Kor

Mache dich, mein Geist, bereit,
Wache, fleh und bete,
Dass dich nicht die böse Zeit
Unverhofft betrete;
Denn es ist
Satans List
Über viele Frommen
Zur Versuchung kommen.

Gør dig rede, min ånd,
våg, bønfold og bed,
at ikke de onde tider
pludselig kommer over dig.
Satans list
er at hjemløge
mange fromme
med fristelser.

2. Arie - kontratenor

Ach schläfrige Seele, wie? ruhest du noch?
Ermuntre dich doch!
Es möchte die Strafe
dich plötzlich erwecken
Und, wo du nicht wachest,
Im Schläfe des ewigen Todes bedecken.

Ak, du søvnige sjæl, hviler du stadig?
Vågn dog op!
Ellers kan straffen
pludselig vække dig,
når du ikke våger,
og du lægges i den evige døds søvn.

3. Recitativ - bas

Gott, so vor deine Seele wacht,
Hat Abscheu an der Sünden Nacht;
Er sendet dir sein Gnadenlicht
Und will vor diese Gaben,
Die er so reichlich dir verspricht,
Nur offne Geistesaugen haben.
Des Satans List ist ohne Grund,
Die Sünder zu bestriicken;
Brichst du nun selbst den Gnadenbund,
Wirst du die Hilfe nie erblicken.
Die ganze Welt und ihre Glieder
Sind nichts als falsche Brüder;
Doch macht dein Fleisch und Blut hiebei
Sich lauter Schmeichelei.

Gud, som våger over din sjæl,
afskyr syndens nat.
Han sender dig sit nådeslys,
og for disse gaver,
som Han lover dig i rigt mål,
vil Han blot have, at din ånd er vågen.
Satans list er uden grund
at forblænde synderne.
Hvis du selv bryder denne nådens pagt,
vil du aldrig få hjælpen at se.
Hele verden og alle dens lemmer
er ikke andet end falske brødre,
men dit kød og blod
lader sig smigre af dem.

4. Arie - sopran

Bete aber auch dabei
Mitten in dem Wachen!
Bitte bei der großen Schuld
Deinen Richter um Geduld,
Soll er dich von Sünden frei
Und gereinigt machen!

Men bed også,
mens du våger.
Bed din dommer være tålmodig
med din svære skyld,
så vil Han fri dig for synd
og rense dig!

5. Recitativ - tenor

Er sehnet sich nach unserm Schreien,
Er neigt sein gnädig Ohr hierauf;
Wenn Feinde sich
auf unsern Schaden freuen,
So siegen wir in seiner Kraft:
Indem sein Sohn, in dem wir beten,
Uns Mut und Kräfte schafft
Und will als Helfer zu uns treten.

Han længes efter vort råb,
Han lytter nådigt dertil;
når fjender
er skadefro,
sejrer vi ved Hans kraft:
Idet Sønnen giver os mod og kraft,
mens vi beder,
og kommer os til hjælp.

6. Koral

Drum so lasst uns immerdar
Wachen, flehen, beten,
Weil die Angst, Not und Gefahr
Immer näher treten;
Denn die Zeit
Ist nicht weit,
Da uns Gott wird richten
Und die Welt vernichten.

Derfor, lad os hele tiden
våge, bønfalde og bede,
for angst, nød og fare
kommer stadig nærmere;
for den tid
er ikke fjern,
hvor Gud vil dømme os
og udslette verden.

Prædiken

Fællessalme DDS 276 (synges stående):

Asger Pedersen 1978

Dom-mer o-ver le-ven-de og dø-de, mør-ke-t er for dig som høj-lys dag,
tan-ker, in-gen så, for dig må mø-de, kla-res op skal hvert et skjult be-drag;
Her-re__Kris-tus, når i lys du kom-mer, da for-barm dig, vær en nå-dig dom-mer!

1 Dommer over levende og døde,
mørket er for dig som højlys dag,
tanker, ingen så, for dig må møde,
klares op skal hvert et skjult bedrag;
Herre Kristus, når i lys du kommer,
da forbarm dig, vær en nådig dommer!

2 Iført dommerkappens dyre klæde
klædte vi vor næste i foragt,
slog ihjel hans mod og stjal hans glæde,
klipped af Guds lov vor egen pragt;
frem mod dommedag må vi nu vandre,
iført vore domme over andre.

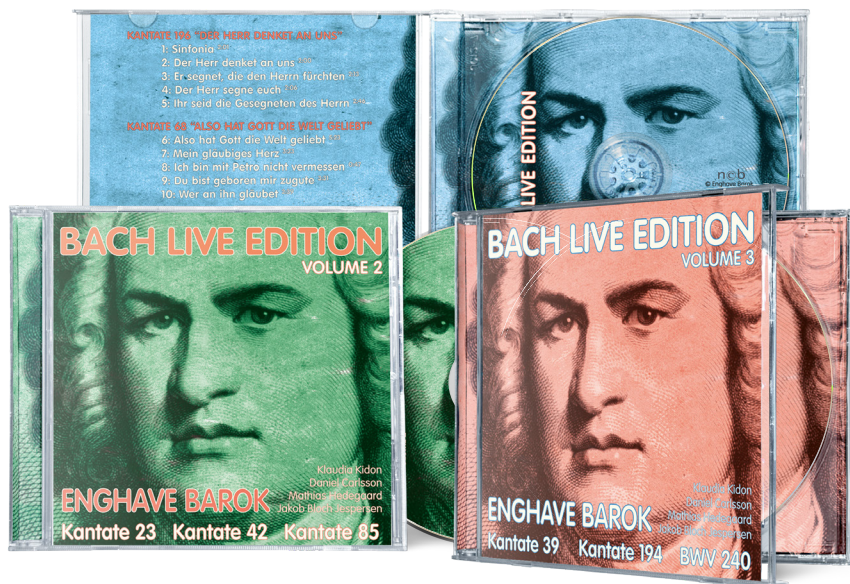
3 Herre Kristus, ene din er dommen,
hvem kan dømme i sin egen sag?
Hvem kan dømme, før den tid er kommen,
natten lyser som den klare dag?
Dommerne blir dømt, når du skal råde,
og de dømte kendes fri af nåde.

4 Dommer over levende og døde,
søn af stjerner og af mennesker,
aldrig ud i mørket vil du støde
den, der kommer til dig, som han er;
alle knæ på jorden skal sig bøje
dybt i solopgangen fra det høje.

*1. Kor 4,3-5.
Johannes Johansen 1975.*

Bøn & Velsignelse

TAG ENGHAVE BAROK MED HJEM!

BACH LIVE EDITION
Volume 2 & 3
udkommer i dag
og kan købes ved udgangen

Enghave Barok kan opleves live i Enghave Kirke
søndag 12. februar kl. 15 & søndag 12. marts kl. 15

Kantate 105 "Herr, gehe nicht ins Gericht mit deinem Knecht"

1. Kor

Herr, gehe nicht ins Gericht
mit deinem Knecht.
Denn vor dir
wird kein Lebendiger gerecht.

Herre, gå ikke i rette
med din tjener.
For intet menneske
er retfærdigt for Dig.

2. Recitativ - kontratenor

Mein Gott, verwirf mich nicht,
Indem ich mich in Demut vor dir beuge,
Von deinem Angesicht.
Ich weiß, wie groß dein Zorn
und mein Verbrechen ist,
Dass du zugleich ein schneller Zeuge
Und ein gerechter Richter bist.
Ich lege dir ein frei Bekenntnis dar
Und stürze mich nicht in Gefahr,
Die Fehler meiner Seelen
Zu leugnen, zu verhehlen!

Min Gud, forvis mig
ikke fra dit ansigt,
idet jeg ydmygt bøjer mig for Dig.
Jeg ved, hvor stor din vrede
og min forbrydelse er,
at Du på en gang vidner hurtigt
og dømmer retfærdigt.
Jeg bekender åbent for Dig
og styrter mig ikke ud i den fare,
at benægte og skjule
mit væsens fejl.

3. Arie - sopran

Wie zittern und wanken
Der Sünder Gedanken,
Indem sie sich untereinander verklagen
Und wiederum sich
zu entschuldigen wagen.
So wird ein geängstigt Gewissen
Durch eigene Folter zerrissen.

Hvor dog synderens tanker
ryster og bæver,
mens de gensidigt anklager hinanden
og samtidigt vover
at undskylde sig selv.
Således sønderrives
en bange samvittighed ved at pine sig selv.

4. Recitativ - bas

Wohl aber dem, der seinen Bürgen weiß,
Der alle Schuld ersetzet,
So wird die Handschrift ausgetan,
Wenn Jesus sie mit Blute netzet.
Er heftet sie ans Kreuze selber an,
Er wird von deinen Gütern,
Leib und Leben,
Wenn deine Sterbestunde schlägt,
Dem Vater selbst die Rechnung übergeben.
So mag man deinen Leib,
den man zum Grabe trägt,
Mit Sand und Staub beschütten,
Dein Heiland öffnet dir die ewgen Hütten.

Vel den, der ved, hvem der hæfter for ham
og erstatte al skyld.
For gældsbeviset slettes,
når Jesus væder det med sit blod
og selv fæster det til korset.
Når din sidste time slår,
vil Jesus selv overgive opgørelsen,
der omfatter dig selv og alt,
hvad du ejer og har, til Faderen.
Om end man kaster jord
på dit legeme,
som bæres til graven,
så åbner Frelseren de evige boliger for dig.

5. Arie - tenor

Kann ich nur Jesum mir
zum Freunde machen,
So gilt der Mammon nichts bei mir.
Ich finde kein Vergnügen hier
Bei dieser eitlen Welt
und irdschen Sachen.

Om jeg blot kan gøre Jesus
til min ven,
så er mammon mig helt ligegyldig.
Jeg finder ingen glæde her
ved denne forfængelige verden
og alt det jordiske.

6. Koral

Nun, ich weiß, du wirst mir stillen
Mein Gewissen, das mich plagt.
Es wird deine Treu erfüllen,
Was du selber hast gesagt:
Dass auf dieser weiten Erden
Keiner soll verloren werden,
Sondern ewig leben soll,
Wenn er nur ist Glaubens voll.

Dog, jeg ved, at Du vil berolige
min plagede samvittighed.
Din trofasthed vil opfylde,
hvad Du selv har sagt:
At på den vide jord
skal ingen gå fortabt,
men leve evigt,
når blot han tror.

MEDVIRKENDE

Viggo Julsgaard Jensen – prædikant

ENGHAVE BAROK

Klaudia Kidon – sopran

Tobias Nilsson – kontratenor

Petter Wulfsberg Moen – tenor

Jakob Bloch Jespersen – bas

Nina Fischer & Julie Borgwardt-Stampe – ripieno sopran

Ulla Munch – ripieno alt

Erlend Tyrmi – ripieno tenor

Asger Lyng Petersen – ripieno bas

Krzysztof Stencel – naturhorn

Cecilia Flodén Alm – traversfløjte

Per Bengtsson – 1. obo

Morten Kiernan – 2. obo

Jane Gower – fagot

Jesenka Balic Žunic – 1. violin, Violoncello da Spalla

Jens Solgaard – 2. violin

Rastko Roknic – viola

Kjeld Steffensen – cello

Lars Baunkilde – violone

Christian Dehn Bang – orgelpositiv

Tak til:

STATENS KUNSTFOND

Den A. P. Møllerske Støttefond

Københavns Musikudvalg

Den Böhmske Fond

Augustinus Fonden

Oticon Fonden

Toyota Fonden

Dansk Organist og Kantorforbund

The logo for DR P2, consisting of the letters 'DR' in white on a black background, followed by 'P2' in white on a blue background.

Hør Enghave Barok i P2 Koncerten tirsdag 22. november 2016 19:20

Indsamlingen i dag går til KFUKs sociale arbejde:

Reden på Gasværksvej, som hjælper prostituerede på Vesterbro.